Revista Pădurilor 137(3) (2022) 001-051

Revista Pădurilor

disponibil online la: www.revistapadurilor.com

O excursie cu iz istoric

Elena Camelia Mușat[a,*], Rudolf Alexandru Derczeni[a]

[a] **Departamentul de Exploatări Forestiere, Amenajarea Pădurilor și Măsurători terestre, Facultatea de Silvicultură și exploatări forestiere, Universitatea Transilvania din Brașov, Șirul Beethoven 1, 500123, Brașov, România, e-mail: elena.musat@unitbv.ro (E.C.M.), derczeni@unitbv.ro (R.A.D.).**

REPERE

- Excursia de studii organizată de Facultatea de Silvicultură și exploatări forestiere în colaborare cu Regia Națională a Pădurilor RNP-Romsilva, o tradiție de zeci de ani.

REZUMAT GRAFIC

INFORMAȚII ARTICOL

Istoricul articolului:
Manuscris primit la: 7 iunie 2022
Primit în forma revizuită: -
Acceptat: 7 iunie 2022
Număr de pagini: 14 pagini.

Tipul articolului:
Comunicare

Editor: Stelian Alexandru Borz

Cuvinte cheie:
Excursie de studii
D. S. Sălaj
D. S. Maramureș
Pepiniere
Colectarea lemnului
Drumuri forestiere

REZUMAT

Continuând tradiția de atâția ani, studenții din anul IV, specializările Exploatări forestiere și Măsurători terestre și cadastru ale Facultății de Silvicultură și exploatări forestiere din Brașov, au început excursia de studii în data de 23 mai 2022. Astfel că, un grup voios, format din 20 de fete și 29 de băieți, însoțiți de două cadre didactice, au pornit dis de dimineață către Direcția Silvică Sălaj, urmând ca în data de 25 mai 2022 să ne îndreptăm spre Direcția Silvică Maramureș. Cu ajutorul gazdelor noastre am reușit să parcurgem, aproape în întregime, toate fazele importante prin care ajungem de la o simplă sămânță la o poartă maramureșană. Am discutat despre deosebirile dintre conurile de molid și brad, despre semănături în sere și repicarea puieților, împădurire și regenerare naturală, despre atingerea stării de masiv, lucrările de îngrijire și tratamentele aplicate în momentul în care o pădure ajunge spre vârsta exploatabilității, despre tăierile care au ca scop stimularea fructificației și, deci instalarea semințișului. Am asistat la colectarea lemnului cu caii și tractoarele și la încărcarea materialului lemnos în mijloace de transport specializate. Am purtat discuții referitoare la transportul lemnului și importanța rețelei de drumuri forestiere. Am ajuns chiar la o societate care se ocupă cu exploatarea, transportul și prelucrarea primară a lemnului.

* Autor corespondent. Tel.: +40-761-646-361.
Adresa de e-mail: elena.musat@unitbv.ro

O excursie cu iz istoric

Continuând tradiția de atâția ani, studenții din anul IV, specializările Exploatări forestiere și Măsurători terestre şi cadastru ale Facultății de Silvicultură și exploatări forestiere din Brașov, au început excursia de studii în data de 23 mai 2022.

Astfel că, un grup voios, format din 20 de fete și 29 de băieți, însoțiți de două cadre didactice (Conf. dr. ing. Rudolf Alexandru DERCZENI și Șef. lucrări dr. ing. Elena Camelia MUȘAT), au pornit dis de dimineață către Direcția Silvică Sălaj. După un drum de câteva ore, petrecut cu muzică diversă, am fost întâmpinați, cu multă bucurie, de domnii ing. Viorel MIHIȘ - director al direcției silvice, ing. Bogdan POP - șef serviciu Birou tehnic, ing. Octavian MARTIN - responsabil Fond forestier, ing. Ioan STANA - șef al ocol O.S. Jibou și ing. Marius PĂTĂLĂU - șef ocol O.S. Ileanda.

Din minunățiile județului Sălaj, în primă fază, am luat contact cu oamenii valoroși din zonă și am vizitat Grădina Zmeilor (**Figura 1**) - arie naturală protejată, situată în localitatea Gâlgăul Almașului, comuna Bălan. Cu ajutorul unui profesor din zonă (**Figura 2**) am descoperit legendele locului referitoare la Fata Cătanii, Zmeul și Zmeoaica, Călugării, Căpitanul și Acul Cleopatrei, stânci cu forme stranii, dispuse la baza dealului Dumbrava. Cum profesia de silvicultor o avem adânc întipărită în suflet și în minte, nu am putut să nu remarcăm speciile lemnoase din zonă și flora diversă, constituită predominant din specii mediteraneene, daco-baltice, pontice și panonice, unele endemice, iar altele protejate.

Figura 1. Gradina Zmeilor - localitatea Gâlgăul Almașului, comuna Bălan

Au urmat discuții interesante între specialiști silvici și viitorii ingineri, care nu au ezitat să pătrundă tainele practicii forestiere, atât pe teme de cultura pădurilor și exploatarea lemnului, cât și de vânătoare sau cadastru. Pentru că orice activitate fizică reclamă un consum de energie, gazdele noastre ne-au ospătat cu mâncăruri tradiționale, deosebit de gustoase. Întrucât oboseala își spunea cuvântul, am plecat spre cazare.

Figura 2. Gradina Zmeilor - introducere în legendele locului

A doua zi am plecat spre Ocolul Silvic Ileanda unde am parcurs drumul forestier Cormeniș (**Figura 3**) și drumul forestier Valea Mare, în lungime de peste 10 km. Drumurile forestiere, reabilitate în anul 2018 și aflate în stare foarte bună, ne-au reamintit de o serie de lucrări de apărare-consolidare, de lucrările de artă și de dispozitivele de colectare a apelor meteorice. Astfel, am purtat discuții constructive despre rolul drumurilor forestiere în gestionarea durabilă a pădurilor și despre importanța realizării, la timp, a lucrărilor de întreținere și reparații, cu utilaje de generație nouă, care permit obținerea unor productivități sporite și a unei calități superioare a lucrărilor executate.

Figura 3. Discuții pe drumul forestier Cormeniș (O.S. Ileanda – U.P. VII Cormeniș) - stația de întoarcere

Tot în U.P. VII Cormeniș am asistat la procesul de colectare a lemnului cu ajutorul tractoarelor articulate forestiere și a atelajelor (**Figurile 4 și 5**). Cu această ocazie am observat operațiile specifice colectării lemnului de mici dimensiuni, unitatea amenajistică, în suprafață de 25 ha, fiind parcursă cu lucrări de îngrijire. Deși studenții de la specializarea exploatări forestiere sunt familiarizați cu

activitățile din parchete, caii folosiți la colectare au reușit să îi surprindă pe toți, atât prin disciplina în execuția sarcinilor, cât și prin harnașamentul și gingășia lor, mai ales că această modalitate de colectare este din ce în ce mai puțin utilizată în prezent, cu toate că prejudiciile aduse solului și arborilor rămași pe picior sunt minime. În platforma parchetului am putut observa împreună operațiile specifice și încărcarea materialului lemnos în autotrenuri forestiere destinate transportului tehnologic.

Figura 4. Colectarea lemnului cu tractorul articulat forestier în U.P. VII Cormeniș (O.S. Ileanda)

Figura 5. Colectarea lemnului cu caii în U.P. VII Cormeniș (O.S. Ileanda)

Bogăția vânatului din zonă a condus la înființarea Fondului cinegetic Cormeniș, gestionarii acestuia dând dovadă de pasiune în activitățile desfășurate. Devotamentul lor pentru fauna sălbatică ne-a surprins în mod plăcut, atât prin amenajările pentru mistreți și cervide (hrănitori și sărării), cât și prin observatoarele construite în scopul monitorizării vânatului. Discuțiile au continuat la un

prânz rustic, chiar în inima pădurii, unde studenții le-au adresat numeroase întrebări specialiștilor din producție.

A urmat vizita la Grădina Botanică din Jibou, fondată în anul 1968 la inițiativa profesorului Vasile FATI, al cărui nume îl poartă și astăzi. Grădina botanică, în suprafață de 24 ha, ocupă parcul de agrement al Castelului medieval Wesselényi și este organizată pe sectoare destinate cercetării, microproducției și colecțiilor. Deși timpul avut la dispoziție a fost relativ scurt, cu toții ne-am putut bucura de grădinile amenajate în aer liber (**Figura 6**), de speciile exotice din sere (**Figurile 7 și 8**), de rozarium și de grădina japoneză, toate descrise în detaliu de o doamnă deosebită, îndrăgostită de munca sa. Din discuțiile purtate am constatat că întregul colectiv al grădinii botanice pune suflet în toate activitățile întreprinse, profesia lor fiind, prin definiție, guvernată de pasiune și de dorința de nestrămutat de a sărbători viața în diversele ei forme. În acest sens, cu toții am putut admira complexul acvaristic, parcul zoo și volierele, amenajate spre bucuria copiilor, fie ei mici sau mari. Cum plimbările pe frumoasele alei ale grădinii și multitudinea de informații ne-au cam ostenit, ne-am retras pentru cină tot aproape de pădure, a doua casă a silvicultorilor.

Figura 6. Grădina Botanică Vasile Fati Jibou - plimbare prin grădină

Figura 7. Grădina Botanică Vasile Fati Jibou - plimbare prin seră

Figura 8. Grădina Botanică Vasile Fati Jibou - plimbare printre palmieri

Ultima zi petrecută în județul Sălaj a fost rezervată istoriei, drumurile ducându-ne în trecut, în anul 106 d.C., în orașul roman Porolissum, în perioada războaielor daco – romane. Deși săpăturile au început relativ târziu, în anul 1970, situl aflat pe Măgura Pomăt este unul dintre cele mai mari și bine conservate din România. Pentru că istoria ne pune probleme unora dintre noi, reprezentanții D.S. Sălaj au invitat un arheolog dedicat care, cu încântare, ne-a împărtășit din legendele locului, povestindu-ne despre fortul înființat de împăratul roman Traian, despre porta Praetoria (**Figura 9**), cazarmă, cantină, cuptoare și amfiteatru. Pe lângă detaliile istorice și particularitățile structurale ale sitului, am înțeles cu toții de ce „toate drumurile duc la Roma" atunci când am pășit pe un drum realizat de romani, cu multe secole în urmă (**Figura 10**). Rezistența construcțiilor în timp și pasiunea cu care ne-au fost prezentate evenimentele din vechime, ne-au făcut să ne gândim serios la rădăcinile noastre, ale fiecăruia dintre noi, și la viitorul care, în mare parte, va depinde doar de acțiunile noastre!

Figura 9. Castrul roman Porolissum - Poarta Praetoria

Figura 10. Castrul roman Porolissum - istoria drumurilor romane

Cu aceste gânduri ne-am despărțit de gazdele noastre, cărora dorim să le mulțumim pentru toate învățămintele, fie ele din sfera profesională sau din alte domenii.

Gânditori, am plecat mai departe, oprindu-ne la Baia Mare, la societatea PRISLEMN S.R.L., răspunzând astfel invitației domnului ing. Ioan Dorin BÎRLE care, cu bucurie, a dorit să ne împărtășească din experiența dumnealui în ceea ce privește exploatarea și prelucrarea primară a lemnului. De la fiul dânsului – ing. Alexandru BÎRLE, am aflat de începuturile timpurii ale societății și de ascensiunea care a făcut ca o firmă mică de familie să ajungă una cunoscută peste hotare. La sediul firmei din Baia Mare am asistat la descărcarea unor bușteni de fag dintr-o autoplatformă forestieră, la sortarea și depozitarea lor (**Figura 11**). Întrucât societatea are ca obiect de activitate și prelucrarea primară a materialului lemnos, gazdele noastre ne-au prezentat halele de producție (**Figura 12**) în care am putut deosebi o serie de utilaje specifice debitării lemnului. Am aflat, de asemenea, că societatea exploatează și prelucrează doar lemn certificat FSC, ceea ce îi oferă operatorului o piață sigură de desfacere pentru cherestelele, semifabricatele și frizele rezultate din prelucrare (**Figura 13**). Mergând pe principiul că „nimic nu se pierde, totul se transformă", operatorul economic valorifică toate resturile de la debitare, astfel că deșeurile sunt destinate populației locale, iar rumegușul este achiziționat de o firmă care produce peleți.

După o serie de discuții constructive legate de piața lemnului, ne-am urmat drumul mai departe, spre Pasul Gutâi, unde ne așteptau, cu nerăbdare, domnii ing. Daniel PAICU - director al Direcției Silvice Maramureș, ing. Iacob ANDREICA - director tehnic al direcției silvice, dr. ing. Mihai LEȘAN - șef Birou regenerare și investiții, ing. Ioan TOMOIAGA - șef Birou producție, ing. Adrian DANCI - șef ocol O.S. Mara, ing. Ioan CHIRA - șef ocol O.S. Strâmbu Băiuț și ing. Paul GHERGHELAȘ - topograf. Colegii din producție ne-au prezentat, într-o primă fază, lucrările de îngrijire (curățiri și rărituri) realizate în U.P. IV Gutin (O.S. Mara), pornindu-se cu această ocazie o serie de discuții cu privire la particularitățile acestor tipuri de lucrări, aplicate în arborete cu compoziții diferite. Ulterior, viitorii ingineri geodezi au asistat la aplicații specifice cadastrului forestier, iar, în final, au participat la activități de colectare a datelor cu ajutorul dronelor. La finalul zilei, deși obosiți, am reușit să ne mai satisfacem unele curiozități legate de zestrea culturală a acestui

județ, singurul din România cu patru „țări” (Țara Chioarului, Țara Lăpușului, Țara Maramureșului și Țara Codrului), fiecare cu tradiții etno-folclorice diferite.

Figura 11. S.C. PRISLEMN S.R.L. Baia mare - depozitul de buștean

Figura 12. S.C. PRISLEMN S.R.L. Baia mare - hala de producție

Figura 13. S.C. PRISLEMN S.R.L. Baia mare - prefabricate din lemn debitat

Pentru a nu ne dezice de vorba cântecului „Maramureș plai cu flori”, dimineața următoare am parcurs traseul tematic CODRII SECULARI DE LA STRÂMBU BĂIUȚ (U.P. III Poiana Botizii, O.S. Strâmbu Băiuț - **Figura 14**), zonă protejată de importanță comunitară ROSCI0285 și sit cu nominalizări UNESCO în proporție de 25%. Parcurgând, din aproape în aproape, pe potecă, mare parte din pădurea seculară, nu am putut să nu remarcăm schimbările produse ca urmare a urcării în altitudine. Am observat imediat structura plurienă a arboretului și dimensiunile arborilor seculari (de peste 500 ani în cazul bradului), unii cu înălțimea de peste 50 m și cu diametre ce depășesc 1,50 m.

Figura 14. CODRII SECULARI DE LA STRÂMBU BĂIUȚ - U.P. III Poiana Botizii, O.S. Strâmbu Băiuț

Figura 15. CODRII SECULARI DE LA STRÂMBU BĂIUȚ - zonă protejată de importanță comunitară ROSCI0285

Ghidul nostru, bun cunoscător al pădurii seculare și un inginer devotat silviculturii, ne-a atras atenția asupra faptului că pădurile virgine de la Strâmbu Băiuț sunt cele mai bine conservate

arborete de fag și de amestec fag - brad și că acestea, împreună cu arboretele din Groșii Țibleșului, aparțin unor păduri care reprezintă un culoar de expansiune al fagului, în Munții Carpați, după ultima glaciațiune. Ca orice pădure în care intervenția omului este limitată la minim, și pădurea seculară de la Strâmbu Băiuț se caracterizează printr-o biodiversitate ridicată. Astfel, habitatele existente oferă condiții excelente speciilor de carnivore mari din vârful lanțului trofic, dar și celor mai periclitate și chiar protejate, precum barza neagră, ciocănitoarea neagră și salamandra. Vegetația lemnoasă este bogată în specii valoroase, dar cuprinde și specii pioniere, constituind eșantioane ale habitatelor naturale existente în regiune, unice în zona Munților Carpați, cu numeroase exemplare aflate la limita vârstei fiziologice (**Figura 15**). Cu toții ne-am reamintit de importanța lemnului mort într-o pădure (**Figura 16**), pe de o parte pentru stocarea carbonului, iar pe de altă parte pentru microecosistemele care iau naștere odată cu moartea arborilor, prin colonizarea arborilor căzuți de către ciuperci, mușchi, insecte și, în final, vegetație. Și de această dată primim lecții de la natură, care ne atrage atenția că și în pădurea seculară se continuă lupta pentru lumină și nutrienți, la fel ca în pădurile parcurse cu lucrări, însă cu un alt ritm, propriu fenomenelor naturale.

Figura 16. CODRII SECULARI DE LA STRÂMBU BĂIUȚ - zonă protejată de importanță comunitară ROSCI0285 – sit cu nominalizări UNESCO

Figura 17. Pepiniera silvică Pârâul Roșu - U.P. III Poiana Botizii, O.S. Strâmbu Băiuț

După liniștea din interiorul pădurii a urmat vizitarea pepinierei silvice Pârâul Roșu (**Figura 17**), din U.P. III Poiana Botizii, o pepinieră destinată puieților de molid repicați din solar. Colegul de la direcția silvică, responsabil cu regenerarea pădurilor, ne-a împărtășit din experiența dumnealui în cultura pădurilor, mândrindu-se, pe bună dreptate, cu faptul că D.S. Maramureș își asigură, prin pepinierele proprii, tot necesarul anual de puieți, pentru toate speciile de interes. După discuțiile legate de modul de alegere a terenurilor pentru înființarea pepinierelor, despre cerințele ecologice ale principalelor specii forestiere și perioadele vulnerabile pentru puieții aflați în diverse stadii de dezvoltare, ne-am retras pentru prânz la o ,,gară", fără cale ferată și trenuri. Aici discuțiile au continuat, colegii din producție împărtășind viitorilor absolvenți unele secrete ale meseriei de silvicultor.

Ne-am reluat traseul, după această scurtă pauză, și am ajuns în zona Lăpușului unde am fost inițiați în cultura și civilizația lemnului. Maramureșul, supranumit și „Țara Lemnului", ne-a confirmat încă odată că tradițiile și obiceiurile străvechi sunt cele care ne definesc ca neam și că este de datoria noastră, a tuturor, să le transmitem mai departe, ca generațiile viitoare să nu uite de strămoșii care au depus eforturi supraomenești ca noi să ne putem mândri cu bisericile și casele din lemn, construite cu zeci și chiar sute de ani în urmă. Este și cazul Bisericii de lemn Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril din satul Rogoz (**Figura 18**), una dintre cele mai valoroase din țară, înscrisă pe lista monumentelor istorice din anul 2004 și în patrimoniul mondial UNESCO.

Figura 18. Biserica de lemn Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril din satul Rogoz - patrimoniul mondial UNESCO

De la ghidul nostru am aflat că bisericuța a fost construită de localnici după invazia tătarilor din anul 1661, modul de așezare a bârnelor din lemn fiind foarte asemănător cu procedeul folosit, în mod uzual, la casele tradiționale din lemn. Sub îndrumarea profesionistă de care ne-am bucurat, am aflat de numeroasele simboluri (funia, rozeta, capetele de cai, capul de bour și coloana infinitului) care se regăsesc cioplite în lemn, fiecare cu o însemnătate aparte pentru credința populară. Ne-a atras atenția și acoperișul asimetric al bisericii, după care am aflat că, în partea mai lată a acestuia este așezată o masă din lemn, numită masa moșilor, unde oamenii satului împărțeau, în zi de sărbătoare, roadele muncii lor.

Figura 19. Biserica de lemn Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril din satul Rogoz - masa moșilor

Un aspect pe care l-am remarcat de departe a fost turla bisericii care, spre deosebire de majoritatea bisericilor din lemn, prezintă patru turnulețe. Din discuții am aflat că această formă specială era, de fapt, o recunoaștere a importanței satului în acea perioadă și a importanței pe care o avea sfatul bătrânilor în comunitate. Astfel, înțelepții locului puteau „judeca" unele probleme și neînțelegeri apărute în comunitate.

Încărcați cu energie pozitivă și multe cunoștințe noi, am mers la o frumoasă casă muzeu (**Figura 20**), situată chiar lângă biserică. Căsuța din lemn ne-a permis să ne imaginăm viața de zi cu zi a strămoșilor noștri, simplă, liniștită, dar în același timp cu un farmec aparte, puțin întâlnit în prezent. Beneficiind de indicațiile unei doamne pasionate de tradiții, unii dintre noi am reușit, chiar dacă după câteva încercări, să „cântăm" cu tulnicul – un instrument de suflat cu ajutorul căruia se putea comunica pe distanțe mari (**Figura 21**). Tot aici am aflat de motivele cusute pe cămășile tradiționale și de legătura dintre acestea și ocupația celui care le purta sau rolul capului familiei în comunitate.

Multitudinea și varietatea informațiilor, deși foarte interesante, ne-au consumat mare parte din energie, motiv pentru care ne-am retras către cazare. Locația aleasă de gazdele noastre ne-a făcut să medităm din nou la importanța lemnului în viața de zi cu zi, dar și a meșteșugarilor a căror artă trebuie transmisă mai departe, din tată în fiu, pentru a ne bucura cu toții de porți maramureșene, biserici din lemn și, de ce nu, foișoare cu iz tradițional.

Figura 20. Casa muzeu - o casă tradițională din lemn

Figura 21. Casa muzeu - „exercițiul este mama învățăturii"

Cum tot ce este frumos se termină repede, și excursia noastră a ajuns la final, așa că vineri 27 mai 2022, dis de dimineață, ne-am luat la revedere de la cei care ne-au găzduit, instruit și ne-au împărtășit din experiențele lor în această perioadă petrecută în Maramureș (**Figura 22**), mulțumindu-le pentru tot.

Figura 22. Gata de drum…

După un drum lung și obositor, dar totodată plăcut prin companie și atmosfera animată de cântece vesele, pe care le-am fredonat cu toții, am ajuns în orașul studenției, în orașul de la poalele Tâmpei.

Deși această experiență s-a încheiat, cu ajutorul gazdelor noastre am reușit să parcurgem, aproape în întregime, toate fazele importante prin care ajungem de la o simplă sămânță la o poartă maramureșană. Am discutat despre deosebirile dintre conurile de molid și brad, despre semănături în sere și repicarea puieților, împădurire și regenerare naturală, despre atingerea stării de masiv, lucrările de îngrijire și tratamentele aplicate în momentul în care o pădure ajunge spre vârsta exploatabilității, despre tăierile care au ca scop stimularea fructificației și, deci instalarea semințișului. Am asistat la colectarea lemnului cu caii și tractoarele și la încărcarea materialului lemnos în mijloace de transport specializate. Am purtat discuții referitoare la transportul lemnului și importanța rețelei de drumuri forestiere. Am ajuns chiar la o societate care se ocupă cu exploatarea, transportul și prelucrarea primară a lemnului. Și, cum era normal, am ajuns și la produsul finit pe care cu toții ni-l dorim – lemnul de calitate superioară pe care îl putem regăsi în aproape toate obiectele pe care le folosim zilnic.

Pentru toate acestea mulțumim încă odată Regiei Naționale a Pădurilor RNP – ROMSILVA și conducerilor celor două direcții silvice (D.S. Sălaj și D.S. Maramureș), precum și tuturor colegilor de la ocoalele silvice și ghizilor noștri care, împreună, ne-au făcut să fim, după această excursie, mai bogați.

VĂ MULȚUMIM!